

orizont, trăiesc într-o lume în care idolatria științei, întruchipată de Savant, este semnul degradării ființei umane, în lipsa unui fundament spiritual. Această lume, cea reală, își face simțită existența printr-un zgomot de fundal care ne tulbură din când în când.

Ascultând poveștile, urmărindu-le ca spectator, Regele devine, dintr-o dată, personaj principal. Planul lor și cel al realității se confundă: Regele este, din nou, Poetul. Însă mitul s-a insinuat într-o asemenea măsură în viața lui, încât Dan și Albert redevin Regele și Cadavrul pentru a desluși ultima enigmă. Proba sa este una a sacralității și a teatralității. Avem acum de-a face cu Actorul-Rege, Regele-Actor.

Spectacolul și piesa însăși reușesc să transmită numai parțial intensitatea acestor gânduri. Ele pot fi relevate numai aceleia care, răbdător, privește dincolo de imaginile prea complicate, de detaliile vestimentare inautentice. Îi lipsește montării limpezimea, deschiderea, în măsură să impună spectatorului familiaritatea și comunicarea cu eroii. Aceasta apare numai în momentele comice, iar efectul este contrar, de îndepărtare.

În *Filoctet*, regizarea Andreea Vulpe diseca mitul cu o luciditate gravă, care reverbera în estetica spectacolului. De data aceasta în esența este sufocată de detalii, complexitatea intrigilor fiind dublată de cea a imaginilor și a sunetelor, într-o formă de postmodernism care firzează, în unele momente, kitsch-ul (scenografia: Oana Botez; muzica: Vama Veche).

Actorii joacă mai multe roluri, argumentând ideea multitudinii de euri regăsite în același individ. În frunte cu Marius Bodochi, realizând o creație de

excepție, ei sunt singurii care oferă universului spectacolar nuanțele veridicității.

Să nu uităm că Andreea Vulpe a pus în scenă textul lui Zografi, care a preluat tema de la Zimmer, care, la rândul lui, a interpretat textele lui Somadeva, care...

Această suprapunere de stiluri generează un ton confuz. Astfel, spectacol însuși devine o enigmă ce trebuie descifrată.

SPECTACOLE

Anna Halasz

Trupa maghiară: cinci la franceză

Două comedii subtile: *Jacques și stăpânul său* cu subtilul „Homage a Diderot”, de Milan Kundera, și *Avarul* de Moliere sunt două spectacole ambițioase, elaborate, cu multă exigență, cărora totuși le lipsește o trăsătură importantă: spiritul franțuzesc, spiritul jucăuș, calitățile de spiriduș, bravura de bufon înțelept, capacitatea de a se mișca și trăi cu o jumătate de metru deasupra scenei.

Din *Jacques și stăpânul său* lipsește în primul rând ritmul. Viteza. Hâtrul ceh Kundera, emigrat după călcarea în picioare a Primăverii de la Praga, nu l-a abordat degeaba pe enciclopedistul Diderot. Umorul său seamănă cu cel al lui Čvejk, al enormităților – mai bine zis pseudoenormităților – spuse cu nevinovăția unui arierat, spiritul incisiv mascat cu prostia, care, în vremuri de restriște, este cel mai salutar travesti. Însăși forma piesei: întâmplări povestite, pe care nu trebuie să le ascultăm “unu la unu”, ci căutându-le tâlcul ascuns,

pentru că fără această atitudine ele se scufundă în convenția naiv-melodramatică a modelor literare vechi. Dar spectacolul este excesiv de lent, cei doi protagoniști titulari – Kárp Gyorgy (Jacques) pe care-l cunosc plin de vervă și ritm, de exemplu din stagiunile cabaretului politic, și Ferenczy István (Stăpânul), pe care nu-l voi uita niciodată în rolul de debut: Udrea din *Steaua fără nume*, când efectiv îi auzeam simfonia, și când era volatil și sprinten – de data asta sunt solemn, greoi, lenți – după o zicală mucalită maghiară: mortal de serios, ca o apendicită. Confesiunile lor, jucate parțial în direct, parțial doar ca fundal de pantomimă, evocând frumos pictura epocii, sunt de asemenea, luate absolut în serios, fără a face cu ochiul spectatorului de după mască. Deși, câțiva foarte buni comedieni, ca Farkas Ibolya (Hangița), Biluska Annamaria (Codoașa) sau Gasparik Atilla (Marchizul) schițează frumos caracterele, întregului spectacol îi lipsește verva. Farkas Ibolya mi-a spus că regizorul se ruga de ei tot timpul să accelereze ritmul. Nu-i vorba, însă, doar de ritm, ci de ambiguitatea atitudinilor, de conștiința că totul e o joacă, prin care mesajul serios, adică judecarea moravurilor și caracterelor devine mai impresionant. Undeva, regizorul n-a reușit să-i antreneze în jocul sfânt al comedienților. Îmi aduc aminte de acel fără de seamăn *Nepotul lui Rameau*, regizat de David Esrig, cu Gheorghe Dinică și Marin Moraru, unde al treilea personaj, regizorul, era reprezentat prin mișcările lucid-ironice a șase oglinzi mișcate din spate de șase studenți la regie. Regizorul Petre Bokor nu le-a putut transmite actorilor această sclipitoare ironie.

Avarul lui Moliere este pus în scenă de regizorul Parászka Miklos, director

Teatrul Național „I.L. Caragiale” București – *Regele și Cadavrul de Vlad Zografi*. Regia: Andreea Vulpe. Scenografia: Oana Botez. Coregrafia: Roxana Colceag. Muzica: Formația „Vama Veche”. Distribuția: Dragoș Stemate, Marius Bodochi, Tatiana Constantin, Mariu Gâlea, Aimée Iacobescu, Vlad Ivanov, Mircea Anca, Gilla Brăileanu-Motol, Silviu Biriș.

artistic al trupei „Harag Gyorgy” de la Satu Mare, al trupei „Szigligeti Ede” de la Oradea, și a mai multor „comitete și comiții”, solicitat de peste tot – poate suprasolicitat. Regizor autoformat, cu baza de pregătire profesională de actor, a reușit să păstreze și chiar să mărească publicul în anii din urmă, când lipsa de resurse economice a degradat nu numai producția economică, dar și calitatea vieții și – implicit – interesul pentru teatru. Punerea în scenă a *Avarului* la Târgu Mureș este o acțiune foarte ambițioasă, la care regizorul a venit cu patru asistenți, cu excelenta scenografă de la Teatrul Maghiar din Cluj, Dobre-Kothay Judith, de asemenea cu o asistentă, și cu înverșunarea tuturor de a face altceva decât un spectacol tradițional Moliere. La spectacolul văzut de criticii invitați, luminile s-au războit fără rezultat cu fel de fel de pene, din cauza cărora – după cum am aflat în urma lămuririlor doamnei Dobre-Kothay – nici decorul, nici costumele n-au apărut în adevărata lor valoare. În orice caz, ele intenționau să fie *simboluri* în primul rând, iar costumele moderne aveau – după spusele sale – esențiale elemente de epocă implantate în stilul contemporan, și materiale fine, metalizate – deci un lux de fantezie. Din toate acestea, însă, nu s-a văzut nimic, costumele dădeau impresia de jeg și ponoseală, iar decorul, o cutie aproape goală de metal, cu o scară mobilă – după impresia binevoitoare a unor colegi – reprezentând interiorul unei case de bani golite, aducea în mod sinistru cu o cameră de anchetare. Și, personal, nu pot crede în citirea proaspătă din clasic, când asta înseamnă ca Élise și Valere să-și declare amorul secret și amenințat de obtuzitatea lui Harpagon, stând în patru labe. Iar trimiterea la metodele torționarilor Securității în scena în

care comisarul de poliție, anchetându-l pe Valere acuzat de furt, îl bate, îl gătuie și repetat îi bagă capul într-un lighean cu apă. Totul seamănă cu horror-ul cel de toate zilele din filmele de la televizor.

În consecință, dispăre comedia de moravuri, dispăre spiritul, ironia, gândirea, duelul de replici – rămâne un roman polițist primitiv. Ca situația dată: abuzul tatălui față de copiii săi este tragic și revoltător, este indiscutabil – dar Moliere, alegând genul comic incisiv, te ajută să învingi o situație fără ieșire. Râsul are capacitatea de a ucide – încruntarea programatică te adoarme și te dezarmează, pentru că e uniformă, greoaie și plicticoasă. A confunda seriozitatea cu spiritul cazon – adică cu lipsa cazonă de spirit – este contraproductiv.

Harpagon în persoană – în interpretarea lui Hunyadi László corespunde acestei seriozități cazon: este unilateral, grosolan, amenințător, dezlănțuit, urlă tot timpul fără nici un fel de nuanțe, iar în final își mănâncă banii și moare – ce aberație!

Teatrul Național din Târgu Mureș – Compania „Tompa Miklos” – *Jacques și stăpânul său* de Milan Kundera. Regia: Petre Bokor. Scenografia: Maria Miu. Muzica: Adrian Enescu. Distribuția: Kárp Gyorgy (*Jacques*), Ferenczy István (*Stăpânul*), Farkas Ibolya, Nagy István, Bocskor Sallo Loránd, Tatai Sandor, Somody Hajnal, Gáspárik Attila ș.a. Data premierei: 16 octombrie 1998.

Teatrul Național din Târgu Mureș – Compania „Tompa Miklos” – *Avarul de Moliere*. Regia: Parászka Miklos. Scenografia: Dobre-Kotay Judith. Distribuția: Hunyadi László (*Harpagon*), Viola Gábor (*Cleante*), Kovacs Ágnes Anna (*Elise*), Domokos László (*Valere*), Fazekas Julla, Gyorffy Andras, Kilyen Ilka ș.a. Data premierei: 30 octombrie 1998.

SPECTACOLE

Doi critici – un spectacol

Marina Spalar

Cui prodest?

Cronicarii de teatru sunt, în unele momente, de plâns. Așa mă simt acum. Dacă privești teatrul din punctul de vedere al beneficiarului, cumpărătorului, destinatarului, într-un cuvânt, al publicului într-un oraș cum este Turda, un spectacol ca *Ursul și Puck – Robin băiat bun* este derutant. Dacă îl privești din punct de vedere al textului propriu-zis este vorba despre o „deconstrucție” a textului, pentru că, potrivit filosofiei lui Gilles Deleuze, o combinație între *Ursul* de A.P. Cehov și *Visul unei nopți de vară* de W. Shakespeare urmărește „liniile de fugă” ale unui întreg coerent. Chiar dacă, ipotetic, cele două texte s-ar întâlni ideatic, cui folosește să distrugi două opere literare consacrate? Intertextualitatea ar avea sens în cazul unei opere de sine stătătoare ca modalitate de creație. Altminteri este nu doar forțat, ci, uneori, aberant.

Din punct de vedere al interpretării, cei doi actori principali din *Ursul* (Doina Șoproni și Radu Botar) apar ca niște executanți perfecți ai indicațiilor regizorale și mai ales ale indicațiilor de mișcare scenică (Mălina Andrei). Altminteri, dovedesc o condiție fizică excelentă. Despre valențe artistice se poate vorbi mai greu la atâta exces de zbucium, dans, sărituri, toate exterioare și dăunătoare spectacolului propriu-zis. Despre autoarea acestui spectacol intertextual, regizoarea Rodica